

Необхідно відмітити високий теоретичний рівень опрацювання поставлених у дослідженні проблем, який виразився, в тому числі, в представленні автором низки авторських дефініцій, визначенні акмео-синергетичної теорії розвитку кримінального процесу, глибокому теоретичному дослідженні такої організаційної форми змагального кримінального процесу як суд присяжних.

Окремої уваги заслуговує нестандартний підхід автора до методологічних проблем реалізації своїх процесуальних функцій прокурорами та адвокатами. У роботі досліджуються морально-етичні засади діяльності прокурора й адвоката в кримінальному процесі. У монографії представлена авторська концепція акмеологічного впливу як методологічної основи процесуальної діяльності прокурорів та адвокатів у змагальному кримінальному судочинстві.

Необхідно зазначити широке використання наукового доробку як вітчизняних, так і зарубіжних, у тому числі російських, вчених і практиків. Автор у своїй роботі спирається на широкий спектр емпіричних даних, які включають в себе статистичні дані, отримані в результаті проведеного автором анкетування практикуючих суддів, прокурорів та адвокатів, матеріали соціологічних опитувань, статистичні дані узагальнень судової практики вищих судових органів України та інших країн.

Водночас уявляється доречним вказати на певні положення рецензованої роботи, врахування яких безумовно сприятиме підвищенню наукового рівня проведеного дослідження:

1. Значна увага в монографії приділена інституту суду присяжних та його позитивним характеристикам як організаційної форми змагального кримінального судочинства. Водночас, автором недостатньо повно проаналізовані можливі організаційні проблеми, що можуть виникнути при впровадженні даної інституції у вітчизняну судову систему.

2. Реалізація принципу змагальності в кримінальному судочинстві головним чином розглядається автором на стадії судового розгляду, проте сьогодні є актуальним поширення дії цього принципу й на стадію досудового слідства. Треба звернути детальнішу увагу на цей аспект, особливо в питаннях компетенції сторін та можливих напрямів її вдосконалення.

Слід відмітити, що висловлені зауваження та пропозиції відображають власну думку рецензента та не впливають на загальний високий науковий рівень рецензованої монографічної роботи та мають на меті вдосконалення проведеного ґрунтовного теоретичного дослідження.

Викладене вище дає підстави зробити висновок про те, що запропонована доцента О. Г. Яновською монографія «Теоретичні та організаційні засади функціонування і розвитку змагального кримінального судочинства» є самостійним комплексним науковим дослідженням шляхів розвитку та вдосконалення вітчизняного кримінального судочинства та являє собою міцне теоретичне підґрунтя для практичних дій щодо розроблення та впровадження європейських гуманістичних стандартів кримінально-процесуальної діяльності в кримінальний процес України.

О. В. ШМОТКІН

Олексій Вікторович Шмоткін, кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри Національної академії СБ України

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ЗАКОНОТВОРЕННЯ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ПЕРІОДУ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ*

Ефективне здійснення державою її законодавчої функції є однією з важливих передумов ефективності законодавства. Належне забезпечення цього процесу потребує, у тому числі, постійного удосконалення законодавчого процесу та законодавчої техніки. Адже недостатня нормативна регламентованість дій щодо розробки, прийняття (зміни) законодавчих актів, а також недооцінка юридичних засобів і прийомів створення та систематизації законодавчих актів, відсунення їх на другий план, призводить до формування розбалансованої система законодавства. У таких умовах правове регулювання деяких сфер державного життя кількісно і якісно суттєво превалює над іншими, а деякі сфери взагалі залишаються без належної уваги законодавця, відсутній системний підхід, законодавчі акти створюються, переважно, з метою заповнення конкретних, найбільш відповідних моменту прогалин, а не шляхом послідовної і планомірної законотворчої діяльності.

Запорукою удосконалення та розвитку законодавчого процесу та законодавчої техніки на сучасному етапі розбудови незалежної України могло б стати комплексне використання як світового, так і вітчизняного історичного досвіду у цій сфері. Особливої уваги й вивчення, на наш погляд, потребує досвід теорії і практики законодавчої діяльності в ті історичні періоди, коли процеси державотворення і правотворення, відбувались найбільш активно, існувало розмаїття владних режимів, багатоманітність теоретичних підходів і практичних заходів у сфері законотворення.

© О. В. Шмоткін, 2011

* Рецензія на кн.: *Іванова А. Ю.* Законодавчий процес і законодавча техніка в період Центральної Ради, Гетьманату П. П. Скоропадського та Директорії / Відп. ред. І. Б. Усенко. – К.: Наук. думка, 2011. – 223 с.

Зазначене повною мірою стосується становлення і розвитку законодавчого процесу і законодавчої техніки у період розбудови національної державності 1917–1920 рр., коли функціонували державно–правові інститути Центральної Ради, Гетьманату П. П. Скоропадського та Директорії.

Саме цим актуальним проблемам присвячена монографія А. Ю. Іванової. Вона вийшла друком 2011 р. за проектом «Наукова книга – 2011» для молодих вчених, здійсненим Національною академією наук разом з видавництвом «Наукова думка» НАН України та є першою спробою комплексного дослідження процесу становлення та розвитку законодавчого процесу і законодавчої техніки у період Центральної Ради, Гетьманату П. П. Скоропадського та Директорії.

До беззаперечних заслуг роботи відноситься ґрунтовна історіографія та теоретико-методологічна база дослідження, що свідчать про високий науковий рівень роботи; а також широка джерельна база – численні архівні матеріали дали змогу відтворити фактичну ситуацію, що склалася в законотворчій практиці державних утворень досліджуваного періоду.

Імпонує і розгорнуте викладення поняттєво-термінологічного апарату дослідження, в якому авторка не лише наводить найуживаніше значення того чи іншого терміна, а й щодо деяких з них вдається до невеликого ретроспективного екскурсу з приводу його розуміння в правовій думці від моменту виникнення і до тепер.

Авторці, на наше переконання, вдалося обрати оптимальну архітектоніку дослідження – весь матеріал поділений за хронологічним принципом на декілька блоків, у рамках кожного з них за наявними нормативними та іншими архівними матеріалами відтворюються основні елементи законодавчого процесу та законодавчої техніки в той чи інший період. Численні додатки у вигляді схем значно полегшують сприйняття значного масиву матеріалу та слугують окрасою роботи.

Заслугує на увагу широке застосування в роботі порівняльного методу. Послідовне співставлення існуючого нормативного матеріалу, найбільш значущих законопроектів у певних сферах правового регулювання, прийнятих у різний час різними владними режимами, дало змогу виявити певні тенденції та закономірності становлення та розвитку законодавчого процесу та законодавчої техніки, притаманні як кожному з досліджуваних державних утворень, так і періоду української революції загалом.

Рецензована монографія не позбавлена й деяких стилістичних та інших погрішностей, а окремі міркування авторки потребують додаткової аргументації. Спірним є й накладення сучасної термінології, зокрема етапів законодавчого процесу, на певний історико-правовий контекст. Також доцільним видається більш чітке розмежування нормативного матеріалу і законопроектів, а також необхідність глибшого вивчення правової думки досліджуваного періоду з певних ключових для законодавчого процесу та законодавчої техніки питань. Реалізація вказаних пропозицій відкрила б, на наш погляд, додаткові можливості для розуміння як сутності досліджуваних процесів, так і перспектив їх розвитку.

Утім, слід зазначити, що праця А. Ю. Іванової виконана на високому теоретико-методологічному рівні й заслуговує на позитивну оцінку. Матеріали монографії можуть бути використані як в розробці новітніх законодавчих концепцій, так і в навчальному процесі. Інтерес, який робота без сумніву, викличе серед фахівців, може дати поштовх до подальших досліджень цієї проблематики.

О. О. ПОКРЕЩУК

Олександр Олексійович Покрещук, доктор юридичних наук, професор, ректор Українського державного університету фінансів і міжнародної торгівлі

КОРИСНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ У СФЕРІ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ*

Європейський вектор України був і залишається найпріоритетнішим протягом останніх десятиліть. Підтвердженням цього є призначений на 19 грудня 2011 р. Саміт Україна – Європейський Союз, де мають вирішуватися подальші засади співробітництва Україна – ЄС.

Тісна співпраця України з Європейський Союзом вимагає все більшої адаптації українського законодавства до європейських стандартів, вироблення шляхів для безболісної гармонізації українських правових актів з правовими актами Європейського Союзу, необхідності дослідження досвіду ЄС в різних сферах, зокрема, у сфері зовнішніх зносин, що дає змогу більш зважено втілювати у життя ті чи інші новели українського зовнішньополітичного спрямування.

Робота Олени Олексіївни Гріненко «Міжнародно-правове регулювання зовнішніх зносин Європейського Союзу» торкається доволі цікавого аспекту, пов'язаного з діяльністю Європейського Союзу – його міжна-

© О. О. Покрещук, 2011

* Рецензія на кн.: Гріненко О. О. Міжнародно-правове регулювання зовнішніх зносин Європейського Союзу. Монографія. – К.: Фенікс, 2011. – 448 с.